

**कृषि पर्यवेक्षक पदांच्या सेवा प्रवेश
नियमात सुधारणा करणेबाबत.**

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक आकृवि १२०५ / प्र.क्र. ५९७ / १५ अ,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०००३२,
दिनांक :- २८ सप्टेंबर, २००६

वाचा :-

- १) शासन अधिसूचना क्रमांक आकृवि १२९९/ प्र.क्र. २९९/ १५ अे दि १९.८.०४
- २) मा.उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ, औरंगाबाद यांचे याचिका क्रमांक ८२८८/
२००५ संदर्भात दि २०.१२.२००५ चे आदेश
- ३) ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग शासन परिपत्रक क्रमांक पदनि ११०६ /
प्र.क्र. ९१३/ आस्था-१०, दि १८ मार्च २००६

प्रस्तावना :-

कृषि विभागातील क्षेत्रीय पातळीवरील कृषिसहायक, कृषि पर्यवेक्षक या गट "ब" संवर्गातील कर्मचा-यांचे दिनांक ५.८.८३ चे सेवाभरती नियम अधिक्रमित करुन राज्यघटनेच्या कलम ३०९ नुसार संदर्भ क्रमांक १ अन्वये दि. १९.८.०४ च्या अधिसूचनेद्वारे सुधारीत सेवाप्रवेश नियम लागु करण्यात आलेले आहेत. सदर सेवा प्रवेश नियमात कृषि पर्यवेक्षक पदावरील नियुक्तीसाठी सरळसेवा व पदोन्नती प्रमाण ७० : ३० निर्धारित करण्यात आले असून, त्यातील पदोन्नती कोट्यातील नियुक्तीमध्ये पदवी व पदविका यांचे प्रमाण ६० : ४० करण्याबाबत तरतूद केली आहे.

२. दि.१९.८.२००४ च्या सुधारीत सेवा प्रवेश नियमाद्वारे कृषि विभागातील ८ कृषि संभागात संभागनिहाय कृषि सहायक संवर्गातून कृषि पर्यवेक्षक पदावर पदोन्नत्या देण्यात आल्या. सदर पदोन्नत्या देतांना कृषि सहायक पदावर पदविका या मुळ शैक्षणिक अर्हतेवर नियुक्ती झालेल्या काही कर्मचा-यांनी सेवेत राहुन पदवी ही शैक्षणिक अर्हता धारण केल्यानंतर त्यांना पदविकेच्या मुळ ज्येष्ठतेनुसार परंतु पदवी या शैक्षणिक अर्हतेनुसार ६० % कोट्यातून पदोन्नती न मिळाल्याने पदोन्नती आदेश व सेवाप्रवेश नियमातील तरतुदीस महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण खंडपीठ, औरंगाबाद येथे मुळ अर्ज क्रमांक २५३, ३६३, ४३९/ २००५ नुसार आव्हान दिले. सदर मुळ अर्जावर मा. न्यायाधिकरणाने दिनांक ५.१२.०५ रोजी पुढीलप्रमाणे एकत्रित निर्णय दिला .

" दि.१९.८.२००४ अन्वये अधिसूचित केलेल्या सेवा प्रवेश नियमातील नियम ३ मध्ये विरोधाभास आहे."

प्रस्तुत नियमानुसार कृषि पर्यवेक्षक पदावर पदोन्नती देतांना पदविधारक ६०% व पदविकाधारक ४०% असे प्रमाण निश्चित करतांना पदविकाधारकांपैकी नियुक्तीवेळी ज्यांची अर्हता पदविका होती. परंतु नंतर सेवेत राहून त्यांनी पदवी घेतली त्यांची ज्येष्ठता कशी निर्धारित करावी याबाबत नियमात कोणतीही तरतूद नसल्याने संदिग्धता होती. सदर संदिग्धतेबाबत आयुक्त (कृषि) यांनी दि.१० मार्च २००५ आणि १९, २० ऑक्टोबर, २००५ च्या पत्रान्वये खुलासा केलेला आहे. तथापि, सेवा प्रवेश नियमात कोणतीही तरतूद नसल्याने अर्जदार नियुक्तीच्या वेळी पदविकाधारक (Diploma) असतांना त्यांनी नंतर सेवेत राहून पदवी (Graduate) धारण केलेली असल्याने ते ६०% पदोन्नती कोटयात मूळ पदवीधरांसोबत त्यांच्या मूळ ज्येष्ठतेनुसार पदोन्नती कोटयात पदोन्नतीस पात्र ठरतात. त्यानुसार विभागीय कृषि सह संचालक, लातूर व नाशिक यांनी संबंधितांचे पदोन्नती आदेश ३ महिन्यात निर्गमित करावे."

३. मा.मॅट, औरंगाबाद यांच्या प्रस्तुत आदेशानुसार बाधीत होणा-या काही कर्मचाऱ्यांनी मा.मॅट, औरंगाबाद यांच्या उक्त आदेशाविरोधात मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ औरंगाबाद येथे रिट पिटीशन क्र.८२८८/२००५ नुसार दाखल केलेल्या याचिकेवर मा.उच्च न्यायालयाने दि.२०.१२.०५ रोजी दिलेल्या आदेशात विविध न्यायालयांतील याचिकांवर झालेल्या न्यायनिर्णयाचे संदर्भ नोंदवितांना पुढील प्रमाणे निर्णय दिला.

"निम्न संवर्गातून पदोन्नती संदर्भात पात्रता ठरविण्यासाठी विशिष्ट सेवेचा किंवा शैक्षणिक अर्हतेचा नियमात उल्लेख नसेल तेव्हा केवळ उच्चतम शैक्षणिक अर्हतेनुसार पात्र ठरणा-यांना लाभ देणे नियमाचे उल्लंघन होईल. त्यामुळे मा.न्यायाधिकरणाने पूर्वी दिलेल्या आदेशात सकृत दर्शनी बदल करण्याची आवश्यकता नाही. तथापि, त्यामुळे मोठ्या प्रमाणात कर्मचारी बाधित होत असतील तर त्यानुसार तपासणी करून योग्य नियम तयार करावेत."

४. दि.१९.८.२००४ च्या सेवा प्रवेश नियमात कृषि पर्यवेक्षक पदावरील नियुक्ती मध्ये **पदोन्नती व सरळसेवा प्रमाण ७०:३० निर्धारित** करण्यात आले आहे. कृषि क्षेत्रात सातत्याने होणारे नवनविन शोध, संकल्पना विचारात घेवून जास्तीत जास्त उच्च शिक्षित कर्मचारी उपलब्ध व्हावेत व त्याचा लाभ विभागास पर्यायाने शेतक-यांना व्हावा अशा दृष्टीकोन होता. तथापि, विभागात कृषि सहाय्यक या निम्न पातळीवर कार्यरत असलेले बहुतांश कृषि सहाय्यक पदविकाधारक व माळी, मजूर या वर्ग-४ संवर्गातून पदोन्नत झालेले असल्याने त्यांच्या ज्ञानाच्या मर्यादा होत्या, या बाबी विचारात घेऊन शासनाने कृषि सहाय्यक संवर्गातून पदोन्नत होतांना कृषि पर्यवेक्षक संवर्गाच्या सेवा प्रवेश नियमातील पदोन्नती कोटयात **कृषि पदविधर व कृषि पदविकाधारक यांचे पदोन्नती प्रमाण ६०:४० करण्याबाबत तरतूद** केली. परंतु कृषि पर्यवेक्षक पदावर पदोन्नती देतांना कृषि सहाय्यक पदावर मुळ नियुक्ती कृषि पदविका किंवा तत्सम अर्हतेवर झाल्यानंतर अलिकडे कृषि पदवी धारण केलेल्या कर्मचा-यांची ज्येष्ठता पदविका अथवा पदवी अर्हतेनुसार यापैकी कोणत्या अर्हतेवर निश्चित करावी या संदर्भात सेवाप्रवेश नियमात स्पष्टता नसल्याने वरीलप्रमाणे न्यायालयीन प्रकरणे उद्भवली त्या संदर्भातील याचिका क्रमांक ८२८८/०४ बाबत मा.उच्च न्यायालयाने दि.२०.१२.०५ अन्वये दिलेल्या निर्णयानुसार दि. १९.८.२००४ च्या सेवा प्रवेश नियमात स्पष्टता येण्यासाठी सुस्पष्ट नियम अथवा मार्गदर्शक सुचना तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

कृषि पर्यवेक्षक/प्रयोगशाळा निरीक्षक/संगणक (सांख्यिक शाखा) आणि कृषि सहाय्यक / प्रयोगशाळा सहाय्यक या "क" संवर्गाच्या दि.१९.८.२००४ च्या सेवाप्रवेश नियमातील तरतुदी नुसार कृषि पर्यवेक्षक पदावर पदोन्नती देतांना पदवी व पदविका धारक कृषि सहाय्यकांच्या पदोन्नती कोटयातील ६०:४० या प्रमाणानुसार काटेकोरपणे पदोन्नत्या होण्यासाठी शासन याद्वारे पुढीलप्रमाणे नियम विहित करीत आहे.

"पदविका शैक्षणिक अर्हतेवर नियुक्ती झालेल्या कर्मचा-यांनी सेवेत राहून ज्या दिनांकास पदवी धारण केली, अशा संबंधित कर्मचा-यांना त्या दिनांकापासून पदविका किंवा पदवी या शैक्षणिक अर्हतेनुसार ज्येष्ठतेबाबत विकल्प देता येईल. मात्र एकवेळ पदवी अर्हतेनुसार विकल्प दिल्यानंतर सदर विकल्पानुसार पदविकेची पुर्वीची ज्येष्ठता सोडावी लागेल."

वरीलप्रमाणे सेवेत राहून पदवी धारण केलेल्या/करणा-या कृषि सहाय्यकांकडून विकल्प घेऊन त्याप्रमाणे जेष्ठतासूचीमध्ये बदल करून जेष्ठता सूची प्रसिध्द करण्याची जबाबदारी नियुक्ती प्राधिकारी म्हणून संबंधित विभागीय कृषि सह संचालकांची राहिल.

सदर आदेश सामान्य प्रशासन विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ८८५/१२ , दिनांक ८.८.२००६ नुसार निर्गमित करण्यात येत आहेत.

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर संगणक संकेतांक अन्वये उपलब्ध करून देण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

सु. तु शेंडे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

कृषि,पशुसंवर्धन,दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

प्रति,

आयुक्त (कृषि) महाराष्ट्र राज्य,पुणे

सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक

कृषि सहसंचालक (आस्था),कृषि आयुक्तालय,पुणे

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)/ (लेखापरिक्षा) १/२, महाराष्ट्र मुंबई/नागपूर

सा.प्र.वि.(कार्यासन १२)/निवड नस्ती

